

Kāda ir Latgale un tās cilvēki šajā laika cēlienā, kad ārējā pasaule vairs nav droša, jo kaimiņi izvēlējušies agresijas, nevis sadarbības valodu. Rakstu ciklā «Robežnieki – Latgales stiprie ļaudis» atklāsim gan lielākos reģiona kopienu izaicinājumus, gan arī īpašos spēka avotus, meklēsim problēmām iespējamajos risinājumus, vērtības. Ar cilvēkstāstu starpniecību atklāsim iespējami plašākai auditorijai visā Latvijā, ka Latgale ir neatņemama Latvijas daļa, ka tās kopienai ir stipri un rietumnieciskajās vērtībās balstīti pamati, ka tās iedzīvotāji – lai arī dažādu tautību, dažādu reliģisko konfesiju un profesiju ļaudis – ir īsti savu novadu, savas Latgales un Latvijas patrioti. Un ka tieši viņi – šie stiprie latgalieši – veido stipru Latvijas un arī Eiropas Savienības ārējo robežu.

Latgale statistikas valodā un aptaujā

• Cik cilvēku deklarēti Latgalē?

Kopā Latgalē deklarēti 264 875 iedzīvotāji: 87 306 – Daugavpilī, 29 102 – Rēzeknē, 26 391 – Augšdaugavas novadā, 19 008 – Balvu novadā, 21 854 – Krāslavas novadā, 10 981 – Līvānu novadā, 23 522 – Ludzas novadā, 16 660 – Preiļu novadā un 30 051 – Rēzeknes novadā.

• Kādu tautību cilvēki dzīvo Latgalē?

Daugavpilī – krievi (40 701), latvieši (17 477), poļi (11 230), baltkrievi (5757), ukraiņi (2470) u. c.

Rēzeknē – latvieši (13 271), krievi (11 833), ukraiņi (761), poļi (574), baltkrievi (420) u. c.

Augšdaugavas novadā – latvieši (11 107), krievi (9365), baltkrievi (1389), ukraiņi (389), lietuvieši (299) u. c.

Balvu novadā – latvieši (15 362), krievi (2740), ukraiņi (285) u. c.

Krāslavas novadā – latvieši (10 907), krievi (5128), baltkrievi (3016), poļi (1218), ukraiņi (365) u. c.

Līvānu novadā – latvieši (7569), krievi (2653), poļi (181), baltkrievi (172), ukraiņi (119) u. c.

Ludzas novadā – latvieši (12 884), krievi (7005), ukraiņi (916), baltkrievi (712) u. c.

Preiļu novadā – latvieši (11 834), krievi (3868), poļi (204), ukraiņi (176) u. c.

Rēzeknes novadā – latvieši (17 014), krievi (10 766), ukraiņi (592), baltkrievi (340), poļi (314) u. c.

(Avots – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, 01.01.2024.)

• Ticība Latgalē

Latgalē dominē tradicionālo konfesiju draudzes: katoļu (120 draudzes); vec ticībnieku (46 draudzes); pareizticīgo (42 draudzes); luterāņu (11 draudzes). Tāpat Latgalē darbojas arī baptistu, septītās dienas adventistu, jūdaistu u.c. draudzes, kas skaitliski ir ļoti mazas. Ir arī netradicionālo konfesiju draudzes (Jehovas liecinieki, Jaunā paaudze u. c.).

(Avoti - www.tm.gov.lv, www.katolis.lv, www.lslb.lv)

Latgales cilvēku aptauja

Vaicājām Latgales cilvēkiem, cik stipra un droša ir Latvijas un Eiropas Savienības ārējā robeža, kas ir pierobežas lielākie izaicinājumi, problēmas, apdraudējumi un kas Latvijas pierobežā un Latgalē ir iedzīvotāju spēka un atbalsta avoti.

Aptaujāto domas par Latvijas ārējās robežas drošību dalās – kamēr vieni uzskata, ka robeža noteikti ir jāstiprina ne tikai ar žogu, bet arī ar tehniku un karavīriem, citi domā, ka šobrīd robeža ir drošāka nekā bija pirms gadiem pieciem.

Aptaujāto viedokļi: «Robeža ir trausla un nedroša. Žogs un citi veidojumi ir tikai naudas tērēšana, jo militāra konflikta gadījumā tam nebūs nekādas nozīmes.»

«Robežas stipruma un drošuma avots ir paši iedzīvotāji, to klātesamība un noskaņojums. Šajā ziņā ir svarīgi veicināt ekonomisko aktivitāti pierobežā, neļaut aizplūst cilvēkiem, attiecīgi nepieciešami valsts ieguldījumi ne tikai aizsardzībā, bet arī ekonomikā, infrastruktūrā (mājokļi, ceļi, dzelzceļš) un izglītībā.»

«Visu mūžu dzīvoju pierobežā, tāpēc ikdienā par to nedomāju. Tā ir pierasta lieta – būt pierobežniekam. Formāli raugoties, domāju, ka mūsu ārējā robeža ir tādā pašā vai labākā līmenī nekā citu valstu ārējās robežas. Emocionāli raugoties, mēs esam stipri, jo apzināmies draudus, ko var sagādāt mūsu lielais kaimiņš.»

Atbildot uz jautājumu par pierobežas lielākajiem izaicinājumiem un apdraudējumiem, aptaujātie uzsvēra, ka lielākais risks ir cilvēku trūkums pierobežā, infrastruktūras lēnā attīstība, bezdarbs, agresorvalsts tuvums.

Aptaujāto viedokļi: «Izaicinājums ir investīciju trūkums, kas rada darbavietu trūkumu. Kopumā valstij nav stratēģijas, kā šo reģionu attīstīt. Apmeklējot šīs vietas, mēs redzam stiprus un patriotiskus ļaudis, kuriem sāk nolaisties rokas, jo viņi ir palikuši vieni paši. Ir jādod cerība šiem cilvēkiem uz to, ka arī pierobežā ir nākotne, šī cerība ir jāpierāda ar darbiem – nekavējoties.»

«Lielākais pierobežas drauds ir sarūkošais iedzīvotāju skaits un joprojām iespējamā Krievijas masu informācijas līdzekļu klātbūtne daudzu iedzīvotāju ikdienā. Novocošanās un jaunatnes aizplūšana labāk nodrošinātas dzīves meklējumos.»

Kādā atbildē uzsvērts: «Spēka avots ir latgaliskums, ticība savai valstij un mīlestība pret savu zemi un tautu.» Citā atbildē: «Latviešu tautā joprojām dzīvs esošais zemnieka gars, ir iekopti lauki, modernas saimniecības, vēsturiski veidojusies patriotisma apziņa.»

Savukārt, runājot par Latgales cilvēku spēka avotu, vairākums aptaujāto uzvēra, ka tā ir ticība Dievam, cilvēku lokālpatriotisms, ģimene, kopienas (NVO sektors), kultūrvērtības. Tāpat aptaujātie runā par kultūrvēsturiskā mantojuma nozīmi, tai skaitā dalību folkloras kolektīvos, tradīciju pārmantojamību, to kopšanu. Liela uzticēšanās pausta robežsargiem, zemessargiem, Latvijas armijai.

«Valsts politika veicina pierobežas lauku iztukšošanos, jeb precīzāk – neveicina apdzīvotību, darba un izglītības iespējas. Tukša pierobežas zona – labvēlīga vide robežpārkāpējiem un drauds valsts drošībai.»

«Spēka avots – senču saknes un vēsturiski pārdzīvotie/ izdzīvotie notikumi, kuri padara tautu sīkstu un noturīgu dzīvot jebkuros apstākļos dzimtenē. Lai kāda vara nāk, te dzīvoja mani senču senči, iekopa zemi, izdzīvoja un bija sīksti. Tas iedvesmo un norūda.»

Savukārt Latgales atbalsta avots, pēc aptaujāto domām, ir stipras un draudzīgas ģimenes un uzņēmēji, kuriem ir spēks un varēšana ne tikai pelnīt, bet arī dot un dalīties.

Ir jāklūst pārliecinātākiem par sevi!

Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs par Latgali:

«Latgales cilvēki ir ļoti sīksti un ļoti, ļoti patriotiski. Latgalē daudzas lietas ir daudz sakārtotākas, un man vienā otrā Latvijas reģionā teic, ka viņi ar skaudību skatās uz Latgali. Mums visiem jāklūst (un tas ir ne tikai Latgales, bet visas Latvijas cilvēku stāsts) pārliecinātākiem par sevi. Mēs visu laiku sakām – nu, ko tad mēs, ko tad es... tas tāds kautrīgums. Mēs palaižam garām daudzas iespējas tikai tāpēc, ka mēs neesam tik pārliecināti, kā viens otrs no mūsu kaimiņiem. Tas kavē gan mūsu uzņēmējdarbību, gan mūsu ekonomikas attīstību.»

Vērtē uzņēmējs: Ir jānovērš ģeogrāfiskā netaisnība

AS «*Preiļu siers*» valdes priekšsēdētājs Jāzeps Šņepsts:

«Ar ko Latgale īpaša? Gribētu uzsvērt divas lietas – politiskā nostāja un ekonomiskā puse. Ja runā par politisko, tad tīri vēsturiski Latgalē dzimtbūšanu atcēla visvēlāk, salīdzinot ar pārējo Latviju, bet pastāvēja pārvietošanās ierobežojumi, līdz ar to arī tādai brīvai darbaspēka kustībai Latgalē starta tika dots vēlāk.

Tīri politiski Latgale kopumā, pēc manām domām, ir bijusi daudz tiešāka savos teritoriālajos jautājumos. Arī, atceroties pēcneatkarības atgūšanas referendumus, kongresu, daudzus *izvilka* tieši Latgale.

Tāpat attiecībā uz tā saucamo Eiropas pseidokultūru, ko mēs Latvijā cenšamies ļoti ātri pārņemt, sākot ar Halovīna svētkiem, beidzot ar praida gājieniem, es uzskatu, ka Latgale šajā ziņā vienmēr ir bijusi konservatīva. Iespējams, tam pamatā ir mūsu katoļu ticība, lai arī Latgalē ir arī citas konfesijas. Manuprāt, Latgales reģiona attieksme kopumā ir arī stabila, nav tik bieži pakļauta visiem vējiem, kas nāk gan no Rietumiem, gan Austrumiem.

Te jāatceras viena lieta, ka kultūra un izglītība nav nošķiramas. Attiecīgi, jo ilgāk mēs saglabājam savu stabilo nostāju attiecībā uz kultūras vērtībām, jo lielāka priekšrocība mums ir arī izglītības jomā. Jāatzīst, ka gan pašreizējiem, gan bijušajiem politiķiem teju katram var atrast saknes tieši Latgalē.

Ja runājam par mūsu reģiona vātajām pusēm, es gribētu minēt, ka nevienā citā reģionā mūsu latviskā identitāte nav tik ļoti *atšķaidīta*. Tam ir divi iemesli. Viens – kad bijām Padomju Savienības sastāvā, Latgales reģionā, lai veicinātu ekonomiku, tika

būvēti savienības mēroga uzņēmumi, tai skaitā arī «Preiļu siers». Šajos uzņēmumos speciālisti ieradās arī no Krievijas, Baltkrievijas, Ukrainas, līdz ar to nacionālā identitāte tika *atšķaidīta*. Otrs – arī deportācijas skarbi skāra Latgales reģionu.

Bet pēc neatkarības atgūšanas un vēlāk, sākot ar 2008. gadu, tieši pateicoties «Vienotības» politikai, no Latgales reģiona izbrauca visvairāk darbspējīgo cilvēku. Domāju, mēs īsti neapzināmies tos zaudējumus, ko reģionam ir radījis labprātīgas migrācijas vilnis, kas nākotnē būs mērāms miljardos. Jo aizbrauca ne jau tie, kurus ar pabalstiem uztur valsts, bet gan izglītoti, darbspējīgi cilvēki.

«**Vairākkārt esmu uzvēris un varu atkārtot, ka ekonomiskajā situācijā, lai Latgales reģions būtu līdzvērtīgās pozīcijās savā turpmākajā attīstībā, mums ir jāņem vērā attālums līdz ostām. Ne no viena cita reģiona nav vairāk par 200 km līdz ostai, no kurienes mums notiek viss kokmateriālu, graudu, gatavās produkcijas u. c. eksports. Kārtējās valdības un Ekonomikas ministrijas pseidoaktivitātes ar Latgales atbalsta programmām un apakškomisijām, tas viss, manuprāt, ir muļķības... Tā ir darba imitācija, lai kārtējo reizi zvejotu vēlētāju balstiņas, bet ar ekonomisko izaugsmi tam nav nekāda sakara.**

Tas zaudējums, ko reģions piedzīvo tikai tāpēc, ka visa prece ir jānogādā līdz ostai, tas ir vairākas reizes lielāks nekā ieguvums no manis iepriekš minētajām atbalsta programmām, pasākumiem un citām aktivitātēm. Deputāti paši sev ir izkārtojuši lielākās transporta kompensācijas, turklāt viens otrs tās mēģina izkrāpt. Manuprāt, kompensācijas būtu jānovirza ģeogrāfiskās netaisnības novēršanai. Tad galvenais šķērslis izaugsmei būtu likvidēts, un mēs būtu citā situācijā.

Nevienam nav noslēpums, ka Latgalē darbojas vadošie uzņēmumi valstī savās nozarēs. Bez AS «Preiļu siers», kas ir piena pārstrādē uzņēmums Nr. 1, tāpat reģionā ir daudz piena ražotāju, kas savā jomā ir pirmajā desmitniekā Latvijā. Mums ir arī augsto tehnoloģiju uzņēmumi tepat Līvānos, kas ir galvas tiesu pārāki savā profilā nekā līdzīgi citviet Latvijā. Tāpat Latgalē bāzēts viens no lielākajiem graudu sēklu ražotājiem ZS «Kotiņi» Balvu pusē, graudu audzētājs Krāslavas novadā utt. Es nebūt negribu noniecināt citu reģionu attīstību, vienkārši saucu faktus. Uzskatu, ka tas ir milzīgs ekonomiskais spēks un tas parāda reģiona tālākās attīstības iespējas. Ja, pat ņemot vērā manis iepriekš minētos mīnusos, tāpat ir šādi uzņēmumi, es pieļauju domu, ja mēs likvidētu ģeogrāfisko netaisnību, tad visi dotos ne jau uz Rīgu, bet gan uz reģionu un attīstītu šeit ne tikai uzņēmējdarbību. Izejvielu kā tādu, mēs šeit reģionā saražojam pietiekamā daudzumā. Ja izdotos novērst šo ģeogrāfisko netaisnību, mēs ietaupītu miljonus, kurus tagad izkaisām vējā dažādās atbalsta programmās. Un tad nevajadzētu augstāko valsts amatpersonu tukšās runas, ka, redz, Latgales reģions ir depresīvs, un politiskos izdomājumus, lai izliktos par labvēļiem, *zvejojot* vēlētāju balsis.»

Vērtē zemnieks: «Pamatšyuna vysai ekonomikai ir lauksaimnīceiba, ja nabyus lauksaimnīceibys, nabyus nikō»

Individuālā komersanta «*Izidori*» īpašnieks, lauksaimniecības inženierzinātņu doktors Valdis Zujs:

«Saimņikojom Rēzeknis nūvoda Pušys pogostā graudkūpeibys nūzarē jau 14 godus. I ir tai, ka, ja ir vīns slykts gods, tod nōkamī treis–četri godi nu tōs krizis jōlīn ōrā.

«**Sieva Inese iestarpināja: 1925. gadā Latvijā bija zemes reforma, un visi ap 1940. gadu sāka celt jaunas mājas, domāja – beidzot dzīvos.**

Ari deveņdasmytajūs godūs vysi jēme zemi, cēle sātyš ar dūmu, ka saimņikōs. Maņ mōte tože ar naturalū saimņiceibu dūmova – startēsīm, i vyss byus, a globalō pasaule beja jau aizskriejuse pa prišku. Dzeivoj tī, kas privatizēja kolhozus, ryupneicys, a naturalū saimņiceibu saiminīki izšķeida voi vēļ turīs. Pylns Preiļu nūvods ar naturalajom saimņiceibom. Eisteneibā ari Pūlejā zynomā mārā ir naturalōs saimņiceibys. Deļ kō tagad vysi protestej? Deļ tō, ka tys naturalais cīš dōrgi izmoksoj. Bet jesli jō nav, nav vajadzeiga ni Latgale, ni Pūleja... nikas. Kaidam par tū ir jōmoksoj, i tōs ir školys, tōs ir slimneicys, tī ir veikali...

Pamatšyuna vysai ekonomikai ir lauksaimnīceiba. Iešona ir cylvāka pamatvajadzeiba. Ari Japānā saprota, ka piļsātyš – tys ir labi, bet, ja nabyus lauksaimnīceibys, nabyus nikō.

«**Sieva Inese: Ja laukos nav cilvēka, nav arī ekonomikas. Te, ciemā, ir maz cilvēku, un viņiem neatvērs veikalu, jo veikals bankrotēs. Tapat Maltā, kas ir liels ciems, ir vajadzīga skola, veikals, ārsts, frizieris, šuvēja... Ja nav cilvēka, nav kam tos pakalpojumus sniegt.**

Naturalō saimņiceiba – tys ir hobijs. Tymā saimņiceibā nav ni produktivitatis, ni rentabilitatis. Tōs ir cylvāka emocejis. Maņ ari saimņiceibā ir emocejis, na bez tō, bet ka maņ itys napatyktu, es vīnkōrši naizturātu. Bet maņ ir ari ražōšona, i tur ir tei lelō atšķireiba.

Pyrms divdesmit sešu godu es beju stažiejīs praksē Vōcejā natōļi nu Kīlis vīnā pīna saimņiceibā. Tī beja smuka, jauna tehnika, šykarns «Claas» kombains, napīšītū gūvu turiešona. Aizbraucū iz tū pošu saimņiceibu pagōjušūgod, i beju napateikami pōrsteigts. Pogolmā stōv tei poša tehnika, vysi motori nūmaineiti, vyss klāvs ir nūpeliejs, syudi plōvoj pa vysu pogolmu, ceļmolys napļautys. Saiminīks palics vacs, mōja nav remontāta. Atteis-teibys nav nikaidys. Tagad strōdoj dāls ar saimi, i jis sōk taiseit jaunu klāvu ar robotīm.

Tagad lauksaiminīki ir kreditu jiuģā. Mes konkurejam ar Vōceju i pōrejū Eiropu tikai inceris deļ, i tei dōrdzeiba atīs leidz myusim, i tod mes, lauksaiminīki, izšķeisim.

Maņ ir gimenis saimņiceiba (20 % pošu zeme, pōrejō – nūmōtō), strōdojam es i dāls, bet sīva kōrtoj grōmotvedeibu i roksta projektus. Atrūnit vēļ koč kur taidu rentabilitati. Asu braucs pa saimņiceibom tepat i ōrzemēs, i redzieju, ka saimņiceibā ar 600 ha strōdoj pīci–seši cylvāki. Pa šytim godim nūsamainē treis kombaini (pogolmā ir pats jaunōkais), bet startējom nu plykys nullis.

Mes ar sīvu peļņu naredzēsīm, tū redzēs tikai i vīneigi bārni, ja tikai nabyus karš vai globalōs Afrikys krizis. Mes dzeivojam pošlaik deļ tō, lai bārni dzeivōtu. Es dzeivoju ar emocejom i motivaceju, ka maņ tys dorbs pateik.

«**Sieva Inese: Latgalē ir palikuši patrioti, kas ir pieķērušies savai vietai.**

Valdis Zujs ar jaunōkū dālu Robertu sovys saimņiceibys zierņu laukā

Dažam – da, bet zam patriotisma cytreiz sliepās ari bailis. Vīnkōrši cylvākim baist koč kū maineit sevī. Es varu pasaceit nu sovys pīredzis. Daudzi pierstus grūzēja pi denim tod, kod es sōču lauksaimņiceibu. Partū ka es beju doktors, es ari strōdovu par docentu, vadieju katedru Jelgovā (Latvejīs Lauksaimņiceibys universitatē). Bet es nūsabeidu, partū ka maņ beja dzeivis mierkis sataiseit sovu saimņiceibu. Vuiciejūs tehnikumā Lūznovā i deveni godi augstškolā tikai ar šū vīneigū motivaceju. Bet nabeja ni reālōs saprāšsonys, ni materialōs bāzis.

Latgalē daudzi nagryb nikō maineit. Daudzim ir tys mozumēņš – sāta, lai zīmā voi vōsorā atbrauktu iz dzerevni, a aldzeņa jam ir citur. Jis klemš, strōdoj, tikai lai napōrtryuktu steidzeņa ar laukim, a aldzeņa jam ir cytur – školā voi Saeimā. Jesli jis tū nobys saiti pōr-rautu, darātu tū, kas jam pateik, voi tīktūs iz tū, tei dzeivis kvalitāte uzalobōtu. Jesli jis nu Latgalīs aizbrauc iz Angleju, jis tī tūs tyukstušus sajem, a nikō jauna radeit nagryb. Jis vīnkōrši eksistej. Dareit var na tikai lauksaimņiceibā. Spylgts pīmārs ir munys mōsys dāls. Jis ražoj datorspēlis, braukoj pa vysu pasauli i strōdoj nu jebkurys pasaulis vītys. Var tok dzeivōt laukūs i byut lobs muzykants voi keramikis, voi grōmotveds.

Mes naasom nikaidā pabārna lūmā, bet tys ir īpūtāts sabīdreibā. Vot mes te taidi pabārni, tagad vysi myusim vysu dūdit, ir pīradynōtī, lai jūs barōtu. Nav myusus jōbaroj. Ir precizi jōsadola prioritatis i jōdora tys, kas pateik.

Bet, ja runoj par Latgalīs styprōkū pusi, tod tys iraida pats cylvāks. Naīgrimt tymā stereotipā, ka navaru, nazynu, nagrybu. Ir jōvar, jōgryb, jōzyna, pošam vyss ir jōdora. Tod arī Latgale byus stypra.»

Vērtē seniori: «Latgalē vienmēr ir stiprā pleca sajūta, te cilvēki dzīvo draudzīgi»

Ludzas pensionāru biedrības «Līdzdalībai nav vecuma» vadītāja Vera Putāne, dalībnieces Antoņina Tutina un Vija Semuča

Vera Putāne (no kreisās), Antoņina Tutina un Vija Semuča dēvē sevi par Ludzas novada patriotēm

Šajā biedrībā apvienojušies vairāk nekā 100 pensionāri, bet aktīvi iesaistās un darbojas puse biedru.

Vera Putāne: «Kāpēc man ir svarīgi būt Ludzā? Tāpēc ka es te ieprecējos, te dzima bērni un gāja skolā, te darbs. Ludza kļuva man kā dzimtā vieta.

Kad aizgāju pensijā, vispirms sāku iet baznīcā un iesaistījos Rožukroņa pulciņā, pēc tam biedrībā «Līdzdalībai nav vecuma» (biedrību reģistrējām 2013. gadā) un kļuvu par tās vadītāju. Ko mēs darām? Ir nedēļas, kad mums neviena diena nav brīva. Mēs darinām rokdarbus (tamborējam, adām, aužam), vingrojam un radām kulinārijas šedevrus. Esam arī lieli nūjotāji un Ludzas bibliotēkas, Ludzas muzeja, sociālo aprūpes centru un novada

svētku pasākumu čaklākie apmeklētāji. Mēs katru gadu braucam ekskursijās. Mūsu biedrība ir piedalījies aizsargtīklu darināšanā Ukrainai. Ja notiek pasākumi baznīcās vai labdarības tirdziņi, tur esam arī mēs. Mūsu pensionāri dejo kolektīvā «Priecīgās vecmāmiņas». Un pats galvenais – mūsu pensionāri ir aktīvi talkotāji Lielajās talkās un aktīvi balsotāji visās vēlēšanās. Ja esam citos novados, mudinām, lai noteikti brauc uz Ludzu, jo te ir ko redzēt, te dzīvo viesmīlīgi cilvēki. Ludza nav iedomājama bez pensionāriem.

Nu, kur pierobežas cilvēks var aizbraukt? Viņš neiedzīvosies citā vidē.

«**Latgalē vienmēr ir stiprā pleca sajūta, te cilvēki dzīvo draudzīgi. Es otram atdošu pēdējo, bet pats palikšu bez nekā – tāds ir latgalietis. Latgalē dzīvo stipri cilvēki. Man Latgalē patīk arī daba, sevišķi kalni un lejas, kad koki ietērpjas zaļo lapu rotā. Šī zaļā dzīvība dod elpu dzīvot tālāk.»**

Antoņina Tutina: «Esmu par Latgales cilvēkiem, viņi vienmēr būs tie, kas atbalstīs, un, kā es saku, ja man būs kāda problēma, zinu – kāds būs klāt. Kad man brauc mazbērni, manas meitenes, pensionāres, saka – zvani, mēs arī nakts laikā būsīm klāt. Latgaliešu valoda ir vienojoša ģimenē, bet ne visā Latgalē. Tepat Ludzā ar vīru runāšu latgaliski, bet kaimiņiene Ļuda sapratīs, ja runāšu latviešu valodā, un pati atbildēs latviešu vai krievu valodā. Mums nav nekādu problēmu sadzīvot visiem kopā un draudzīgi.»

Vija Semuča: «Esmu dzimusi Vidzemē, Tūjā, augu un mācījos Rīgā, bet atbraucu uz Ludzu vīram līdzi, kurš ilgu gadu vadīja Ludzas slimnīcu un kur es strādāju par zobārsti. Toreiz nesapratu latgaliešu valodu, tikai atsevišķus vārdus, bet tos, kurus nezināju, jautāju pacientiem un pierakstīju to nozīmi. Interesanti, ka vecāka gadagājuma cilvēki nesaprata mani, lai gan runāju latviešu valodā. Bet bija jāstrādā un bija jāsaprotas vienam ar otru. Ludzā ir labi. Tikai vajadzētu sakārtot mūsu jauno, skaisto Ludzas slimnīcu. Tā ir liela sāpe visiem. Ja ir dzemdības, tad jāmeklē dakteri citur – Balvos vai Preiļos – sievieti vajag vest projām, lai gan tepat Ludzā ir aparatūra, ja vien būtu ārsti. Vecajā slimnīcā bija viss, bet uzcēla jaunu, un nekas nenotiek.

«**Man ļoti patīk Latgale, jo Latgales cilvēki ir ļoti draudzīgi, ļoti viesmīlīgi, ļoti pretimnākoši.»**

Nevalstisko organizāciju sektors – neliels, ar pārāk mazu ietekmi uz pašvaldību darbu

No «Providus» pētījuma «Nevalstisko organizāciju sektors Latgalē» (2023):

Pētījumā uzsvērts, ka Latgalē ir mazs Nevalstisko organizāciju (NVO) sektors – Latgales reģionā reģistrēti aptuveni 7 % no Latvijas biedrībām jeb nedaudz virs 2000, un tikai puse no tām ir aktīvas. NVO kapacitāte ir zema – vien 8 % no visām NVO ir spējīgas nodarbināt kaut vienu darbinieku, un tās pašreizējā līmenī lielā mērā palīdz uzturēt valsts un pašvaldību dotācijas, kā arī daļa no organizācijām veic saimniecisko darbību (visbiežāk tie ir sporta klubi, atpūtas, izklaides un kultūras NVO). Pašvaldību finansējums ir svarīgs, bet tas nav pietiekams. Pašvaldības katru gadu piešķir projektiem līdzfinansējumu vai projektu konkursos sedz izmaksas dažādu aktivitāšu īstenošanai, dažkārt sedz transporta izdevumus uz pasākumiem, piešķir telpas bezatlīdzības lietošanai utt. Pašvaldības par maz iesaista NVO sektoru savā darbībā – maz konsultējas ar vietējo organizēto pilsonisko sabiedrību konsultatīvās komisijās, padomēs. NVO sektora spējas pārorientēt darbību krīzēs ir ļoti zemas, taču NVO loma pieaug dažāda atbalsta sniegšanā pēc krīzēm. Tiem, kas darbojas NVO sektorā, ir augsta motivācija darbu turpināt.

Aptaujā secināts, ka jāstiprina Latgales reģiona NVO kapacitāte, lai veicinātu sabiedrības noturību reģionā un nodrošinātu sabiedrisko uztraudzību pār pašvaldības darbību. Tādēļ nepieciešams ieviest nacionāla mēroga atbalsta programmas šim reģionam, īpaši, ņemot vērā ģeopolitiskos apsvērumus.

* * *

Kā liecina Biedrību un nodibinājumu reģistra dati, 2023. gada augusta sākumā deviņās Latgales pašvaldībās bija reģistrētas 2142 biedrības un nodibinājumi, kas kopumā ir 7 % no visām Latvijas nevalstiskajām organizācijām (Latvijā reģistrēti 26,7 tūkst. NVO). Visvairāk NVO reģistrētas Latgales reģiona lielākajā pilsētā – Daugavpilī (663), bet vismazāk – reģiona mazākajā pašvaldībā – Līvānu novadā (88). Citās pašvaldībās NVO statistika ir šāda:

Augšdaugavas novadā – 208; Balvu novadā – 193; Krāslavas novadā – 161; Ludzas novadā – 148; Preiļu novadā – 164; Rēzeknē – 212; Rēzeknes novadā – 305.

(Avots – www.providus.lv)

EKSPERTA VIEDOKLIS

Latgales īpašās vērtības – bērnus mīloši skolotāji, lielā daudzveidība un savas, ar potenciālu apveltītas augstskolas

Politoloģe, Latvijas Transatlantiskās organizācijas (LATO) pētniece Žaneta Ozoliņa (#Droša Latvija, LATO pētījums «Latvijas Austrumos pierobežas informatīvā telpa 2024):

«Es dalīšos savos iespaidos par Latgali. Tā pirmā lieta, kas Latgalē ir acīmredzama no pirmā acu uzmetiena, – šeit ir ļoti izglītoti, motivēti, inteligenti, bērnus mīloši skolotāji skolās. Tas, ko dara skolotāji ar saviem jauniešiem, tas tiešām ir apbrīnas vērts, jo tās pieredzes, ko mēs redzējām visos Latgales novados, bija ļoti iespaidīgas. Bet ir arī tā vājā puse – šie brīnišķīgie, izcilie jaunieši aiziet studēt uz Rīgu vai aizbrauc uz kādu no Eiropas augstskolām, un tad ir jautājums, cik no viņiem atgriežas Latgalē.

Otrā stiprā puse – Latgales lielā daudzveidība. Bieži vien politiķi un arī mediju pārstāvji runā par Latgali kā par ļoti viendabīgu reģionu. Tas nebūt tā nav. Latgale ir ļoti dažāda, un tas arī ir liels potenciāls, piemēram, nostiprinot tās spēcīgākās vietas – pilsētas, novadus. Tos varētu veidot par tādām centrālās punktiem, kur radošie jaunieši, uzņēmīgie cilvēki varētu darboties un radīt pievienoto vērtību gan intelektuāli, gan arī materiāli.

Un vēl es domāju, ka ļoti liels potenciāls ir abām Latgales augstskolām – Daugavpils Universitātei un Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmijai. Šīm augstskolām ir jāklūst par Latgales kultūras un radošuma centriem, kur kūsā arī pilsētu un novadu dzīve, nevis salīnām pašām par sevi.»

Valsts prezidenta kancelejas, publicitātes un Egītas Terēzes Jonānes foto

Projektu finansē Latvijas Mediju atbalsts fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Sadarbības projektā piedalās mediji: «Diena», «Vietējā Latgales Avīze», «Latgales Laiks», «Ezerzeme», «Vaduguns», «Ludzas Zeme», «Rēzeknes Vēstis», radio «Allise», Grani.lv

MAF
Mediju atbalsta fonds